

Türkiye’de Yerelde Yönetişim Olanakları: Kent Konseyleri

Muharrem GÜNEŞ*

Eylem BEYAZIT**

ÖZET

Yeni kamu yönetimi anlayışının temel yaklaşımlarından biri de yönetişimdir. Özel kesimden kamu kesimine kadar örgütlü yaşamın her alanında gündeme gelen yönetişim olgusunun Türkiye açısından da önemi açıktır. Temelde katılımlı bir yönetim sürecini vurgulayan yönetişimin uygulama alanlarının başında, kamu yönetimi açısından, sivil toplum kuruluşlarını, merkezi yönetimi ve yerel yönetimleri içine alan uygulamalar gelmektedir. Söz konusu uygulamaların öne çıkan uygulama alanlarından biri de son düzenlemelerle yasal statüye de kavuşmuş olan “Kent Konseyleri”dir.

Bu çalışmada, yerel aktörlerin yerel karar süreçlerindeki etkinliğinin artırılması amacı taşıyan Kent Konseyleri uygulamalarının, yönetişim temelli bir uygulamaya dönüşüp dönüşmediği tartışma konusu yapılmakta, uygulamanın hem yerel yönetimler hem de temel aktörlerden olan sivil toplum kuruluşları açısından sonuçları değerlendirilmektedir. Çalışmada, özellikle siyasal iktidar-kent konseyleri ilişkileri üzerinde durulmakta, son yerel seçimler sonrası yerel iktidar değişiminden kent konseylerinin ne oranda etkilendiği ortaya konmaya çalışılmaktadır. Ayrıca, Türkiye’de öne çıkan kent konseylerinin yapıları, uygulamaları ve kararları incelenerek, yerelde yönetişimin önündeki engeller tartışılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Kent Konseyleri, Yerel Gündem 21, Yerel Katılım, Türkiye.

POSSIBILITIES OF LOCAL GOVERNANCE IN TURKEY: THE CITY COUNCILS

ABSTRACT

One of the basic approach of new public administration approach is the governance. The organized private sector to public sector governance in all spheres of life the fact that the agenda is the importance of Turkey in terms of. Basically at the beginning of a participatory management process, emphasizing the application fields of governance, in terms of public administration, civil society organizations, including central administration and local government applications are. One of the prominent fields of application of these applications will bring the final regulations, the legal status of the City Councils.

In this study, which was intended to increase the efficiency of local actors in local decision processes, applications, City Councils, made a matter of debate transformed into an application-based governance, local governments and the main actors of the application and the results are evaluated in terms of non-governmental organizations. In the study, especially the political relations of power-concentrate mainly on city councils, city councils in the last local elections after the change of the local government tried aims to reveal to what extent are affected. In addition, the city councils that stand out in Turkey, structures, practices and decisions by examining the obstacles to local governance are discussed.

Keywords: Governance, City Councils, Local Agenda 21, Local Participation, Turkey.

* Doç.Dr.-Mustafa Kemal Üniversitesi İİBF Kamu Yönetimi Bölümü-muharremgunes@mynet.com

** Uzman-Süleyman Demirel Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi Anabilim Dalı-eylembeyazit@mynet.com

Giriş

Türkiye’de Kent Konseyleri üzerine değerlendirme yapabilmek için öncelikle iki kavramın enine boyuna açıklığa kavuşturulması gerekmektedir. Bu kavramlardan biri “yönetişim”, bir diğeri ise “Yerel Gündem 21” olgusudur. Kent Konseylerinin yerelde yönetim temelli katılımcı yeni bir model olarak ileri sürüldüğü bilinmektedir. Yönetişim olgusu bugün sadece kentlerde katılımcı yeni modeller oluşturmanın mantıksal-kavramsal bir çerçevesini çizmekle kalmamaktadır. Aynı zamanda yeni kamu yönetimi anlayışının da bir aracı olarak özellikle 1980 sonrası yaşanan iktisadi sürecin gerekli kıldığı -kimi noktalarda dayattığı- yeni devlet ve toplum düzenini yeniden inşa etmenin önemli anahtar kavramlarından biri durumuna gelmiştir.

Bu çalışmadaki temel tartışmalarımız, yönetim olgusunun ileri sürüldüğü gibi kentlerde, yerelde gerçek bir yönetime izin verip veremeyeceğini Türkiye’deki Kent Konseyleri uygulamaları çerçevesinde sorgulamak üzerinedir. Türkiye’de Kent Konseylerinin ortaya çıkmasında Yerel Gündem 21 (YG-21) örgütlenmelerinin rolü büyüktür. Bir bilgi ve deneyim alanı olarak YG-21’ler, Türkiye’de örgütlenme ve uygulama alanı bulmuş ve önemli olarak nitelendirilebilecek projeler geliştirmişlerdir. Bu deneyim süreci, yeni 5393 sayılı Belediye Kanunu ile YG-21 gibi yerel katılımcı örgütlenmelerin “Kent Konseyleri (KK)” adı altında yasal bir statü kazanmaları ile sonuçlanmıştır.

Çalışmada öncelikle yönetim olgusuna değinilmekte, kent konseylerinin nüvesi olan YG-21’lerin ortaya çıkış amaçları, uygulamaları ve genel değerlendirmeler üzerinde durulmaktadır. Hemen ardından Türkiye’deki kent konseylerinin yapıları, işleyişleri ve uygulamaları sonucu ortaya çıkan sorun ve çözümler ele alınmaktadır. Bu bağlamda “Hukuksal”, “Yerel Yönetim-STK İlişkileri”, “Yönetsel/Örgütsel” ve “Kent Konseyleri-Belediye İlişkileri” olmak üzere 4 (dört) sorun alanı belirlenerek, yerelde yönetim olanakları bu dört sorun alanı üzerinden tartışılmaktadır.

Yönetişim: Yeni “Sihirli Değnek”

Özellikle Johannesburg ve diğer önemli toplantı kararlarına bakıldığında, yerel idarenin rolünü, klasik yönetim anlayışından (tier of government), küresel bir yönetim anlayışına çekmek olduğu anlaşılmaktadır (Evans and Theobald, 2003: 782; Güneş, 2010). Ancak küresel bir eşitlikten söz etmek henüz oldukça erkendir. Toplumun doğal kaynakların kullanımında ve sosyal yapabilirlikler açısından küresel bir eşitlik düzeyine gelmeden (Jörby, 2002: 219), küresel yönetim ve demokrasi beklentileri boşa çıkacaktır. Anahtar kavram olarak işaret edilen yeni “sihirli değnek” ise yönetim olgusudur.

Yönetişim kavramı üzerinde fikir birliğinin olmadığı baştan söylenmelidir. Yönetişim ile ilgili ilk tanımların Dünya Bankası, daha sonra Birleşmiş Milletler ve OECD tarafından yapıldığı görülmektedir. Kavram özellikle 1990'lardan itibaren Türkiye'de yoğun bir şekilde gündemde yer almaya başlamıştır. Yönetişim kavramının günümüze dek ele alınışı konusunda genel olarak 3 evreden söz edilmektedir (Bayramoğlu, 2002: 88): Birinci evrede yönetişimin 1989 yılında Afrika ülkelerinde çıkan krizi açıklama amacını taşıyan bir işlevinden bahsedilmektedir. Bu evrede iyi yönetişimin, devletin işlevlerini azaltmak üzerine odaklandığı görülmektedir. İkinci evre, Dünya Bankası'nın 1994 yılında hazırladığı "Yönetişim Raporu"nda yer alan çerçeve ile oluşmuştur. Buna göre yönetişimin yeşermesi ve canlanması için sivil toplumun gelişmesi gerekmektedir. Üçüncü evrede ise yönetişim 1997 yılında Dünya Bankası raporunda açıklanan çerçevede, bu kez devletin yeniden güçlendirilmesi vurgusu üzerindedir. Dünya Bankası'nın ilk raporlarında hesapverebilirlik, saydamlık gibi ilkelerle özel sektör girişimlerinin önü kamusal hizmetler açısından açılırken, daha sonraki raporlarda piyasa dostu-piyasa için devlet anlayışı benimsenir (Bayramoğlu, 2002: 91).

Kısaca belirtilen bu üç aşamada kavramın tanımına ilişkin görüşlerin çelişkili olduğu da dikkati çekmektedir. Yönetişim kavramına ilişkin gelişmeler, bu kavramla birlikte özellikle kamu yönetiminde önemli değişimleri de ifade eden gelişmelere vurgu yapmaktadır. Bu vurguların kimisi bilinen kimi görüşleri yineleyen iletileri kapsarken, kimisi de aslında "iyi saklanmış" iletileri içermektedir.

1995 yılında OECD Küresel Yönetim Komisyonu'nun tanımı ile "iyi yönetişim" in gerekleri olarak hesapverebilirlik, saydamlık, etkililik, verimlilik, duyarlılık, uzak görüşlülük ve hukuksallık gibi ilkeler öne çıkar (Güler, 2009). Bu yaklaşımlar kavramı ideolojik tartışmaların zeminine de çekmiştir (Güneş, 2004a; Güneş, 2004b; Güneş, 2010).

Güler'e göre (2002: 113) "yönetişim, ne bir yönetim "üslubu", ne de bir katılım-müzakere sürecidir; yönetişim kamu kudretinin doğrudan sermayeye teslim edildiği bir iktidar tipidir". Güler (2002; 2009), olgunun katılımcı yönüne dikkat çekerken, bunun demokratik olup olmadığını sorgular. Bayramoğlu ise (2002: 99), önerilen yeni devletin, yönetişimin oyuncularından biri olarak sorun çıkarıcı değil, "kolaylık sağlayan" bir oyuncu olacağını ileri sürer ki buradan anlaşılacağı üzere devletin rolü neo-liberal görüşün devletiyle örtüşmektedir.

Kavrama daha liberal bir cepheden bakan ise Aktan (2003; 2008)'dir. Aktan, ideal bir devlet için kimi ilkelere dikkat çekerken devleti, sosyal konsensüse, sözleşemeye dayalı bir devlet olarak niteler. Söz konusu devletin sınırlarının iyi çizilmesi gereği üzerinde dururken, devletin özel teşebbüsün önünü açarken, temel hak ve özgürlüklerini koruması gerektiğini

bize hatırlatır. Devletin katılımcı yanına da vurgu yapan Aktan (2008: 13), iyi yönetim için hukukun üstünlüğü, yönetimde açıklık, hesap verme sorumluluğu, yönetim ahlakı, rekabet ve piyasa mekanizmalarına işlerlik kazandırma, dijital devrim, yerinden yönetim, kurallar ve sınırlamalar, toplam kalite yönetimi, denetim, etkin sivil toplum ve katılım ve toplumu güçlendirme ilkelerinin bir etkileşim içinde olması gerektiğini vurgular.

Yerel Gündem 21: Yönetişimin Yereldeki Adı

Türkiye'deki Kent Konseyleri, YG-21'lerin "yasal" olarak statü kazandırılmış yeni yapılarıdır. Bugün Avrupa'da ve diğer pek çok ülkede "Local Agenda 21 (LA-21)" olarak isimlendirilen bu yapılar bizde de yeni belediye kanununa kadar varlıklarını YG-21 adı altında sürdürmüşlerdir. Yasal bir statü kazandıkları zamanda isimleri "Kent Konseyleri" olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte Kent Konseyleri kavramlaştırmasına değişik ülkelerde de rastlamaktayız. Adı ister YG-21 olsun isterse de Kent Konseyleri olsun, iki yapının da ortak iddiası, yerelde yeni bir yönetim modeli olarak gösterilmeleridir. Avrupa'da 4000'den fazla yerel ve bölgesel düzeyde kent ve belediye YG-21 süreci içindedir ve yerel düzeyde sürdürülebilir kalkınmaya destek vermektedirler (Evans and Theobald, 2003).

YG-21'lerin temeli, 1992 yılında Rio'da 150'den fazla ülkenin katılımıyla gerçekleştirilen "Yeryüzü Zirvesi" (Eart Summit) sonucunda ortaya çıkan Gündem 21 belgesine dayanır (Jones and Stokes, 1998). Rio'daki zirve yaşanabilirlik, yaşam kalitesi, özellikle de çevre konularında önem kazanmıştır (Selman, 2000: 39). Dünyayı telafisi güç ekonomik, sosyal, toplumsal ve çevresel sorunlar beklemektedir ve bütün dünyanın buna hazır olması gerekir. Kalkınma-çevre ilişkisi, "sürdürülebilir kalkınma" kavramı üzerine oturtularak, bütün değerlendirme ve öneriler neredeyse bu kavram üzerinden açıklanmaya çalışılmıştır.

Gündem 21'in yereldeki örgütlenmeleri olan YG-21'lerin de amacı, buldukları yerlerde çevresel, ekonomik ve toplumsal hedeflerin entegrasyonunda sürdürülebilir bir program inşa etmektir (Selman, 1998). Tam da burada sürdürülebilirliğin kendisi, ekonomik, politik ve çevresel kaygıların kesiştiği bütüncül bir politika durumuna gelmektedir (Selman, 2000: 40). Bu haliyle sürdürülebilirlik, kalkınma ile ilgilidir ve sürdürülebilir kalkınma, ekonomik, ekolojik ve toplumsal kalkınmanın bileşkesinde yer almaktadır (Littlewood and While, 1997: 112). Bugün Selman'ın (2000: 39) da altını çizdiği üzere, sürdürülebilir kalkınma, kamusal ve ticari faaliyetlerin pek çok alanda yaygınlaşması ile anahtar bir politika durumuna gelmiştir. YG-21 açısından bakarsak sürdürülebilir kalkınmanın temel ilkesi olan trans-sektörel yaklaşım aynı zamanda YG-21'in temel bileşenidir (Counsell, 1999: 22). Bu

açından YG-21, sürdürülebilir kalkınma modeline dayanan “yeni yerel kent kalkınma süreci” (Moser, 2001: 453) olarak görülmektedir.

Sürdürülebilir kalkınma ile YG-21 arasında bu denli bir ilişki kurulmasının altında, sürdürülebilir kalkınma için en önemli koşullardan birinin herkesin katılımını içeren bir demokrasi anlayışına (Jörby, 2002: 221) duyulan ihtiyaç vardır. Sürdürülebilir kalkınma için gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında bir birlikteliğin sağlanması önemlidir. Gelecek için ortak ilkeler ve ortak değerlere ihtiyaç vardır (Glass, 2002) ve bu ihtiyaç yerelde büyük ölçüde YG-21 aracılığıyla sağlanmak durumundadır. Çünkü yerel sorunların çözümünde en uygun yol olarak YG-21’ler gösterilmektedir ve YG-21’lerin bunu ulusal yönetimle değil yerel konseyler eliyle gerçekleştireceği öngörülmektedir (Walshe, 2011). Sürdürülebilir kalkınma sürecinde yurttaşların sadece problemin değil, çözümün de bir parçası olduklarına inanmaları gerekmektedir (Agger, 2010). Bunun için de, farklı sosyal grupların ve diğer birçok sosyal sektörün ortak eylemler etrafında örgütlenmesini sağlayan, katılımcı bir yapıya ihtiyaç vardır (Varol *et al*, 2011).

Temel Anahtar: Yerel Katılım

Yerelde yereli, yerelin bir parçası yapmak anlamlı bir örgütlülüğü gerektirir. Yerelin sorunların çözümüne dahil edilebilmesi için bu önemlidir. Pratikte güçlü bir yerel taahhüt olmadan, sürdürülebilir kalkınmada ekonomik, çevresel ve toplumsal bir birliktelik sağlamak zordur (Littlewood and While, 1997: 111). Söz konusu yerel taahhüdün örgütlenmiş biçiminin YG-21’ler olduğu söylenebilir.

YG-21’ler bir plandan fazlasıdır, moral bir taahhüttür, yasal bir statü değildir (Khakee, 2002). YG-21’ler politik ve sosyal sermaye üzerinde inşa olurlar. Sosyal sermaye, yereldeki yurttaşlar, işletmeler, kamu kurum ve kuruluşlarıdır. Politik sermaye ise, sadece politikacıları ve memurları değil aynı zamanda yurttaş hareketlerini ve baskı güçlerini de kapsar (Khakee, 2002: 56). İşte buradaki temel çıkarım sosyal ve politik sermayenin -ki ona Khakee, kurumsal sermayeyi de ekler- bir araya gelmelerini sağlayan yapı olarak YG-21 karşımıza çıkar.

YG-21, yerel yaşam kalitesi başta olmak üzere pek çok konuda geniş, kapsamlı bir katılımı sağlayabilirse, yerel yönetimlerde yönetim o denli etkili ve kalıcı olabilir (Selman and Parker, 1997: 172). Bu durum yerel karar verme süreçlerinin yerele ne kadar açık olup olmaması ile yakından ilişkilidir. Gündem 21 ve yerel örgütlenmeleri olan YG-21’ler başarıda temel ilke olarak karar verme sürecinde demokratik katılımı ve şeffaflığı içermektedir ve demokratik süreç ne kadar iyi işlerse örneğin çevresel amaçlara ulaşmak da o oranda kolaylaşacaktır (Joas, 2001). Bu aynı zamanda yerel yurttaşların karar süreçlerinde “özerk”

olmalarını da gerekli kılar ve dolayısıyla YG-21'lere düşen görev burada, aracı bir rol olarak da tanımlanmaktadır (Feichtinger and Pregernig, 2005).

Katılım açısından YG-21'ler politika dışında kalmış, göz ardı edilmiş kesimlerin, başta kadınlar ve diğer dezavantajlı gruplar olmak üzere, karar süreçlerine katılımına büyük önem atfetmektedir (Buckingham, 1999; Chawla, 2001; Joas, 2001). Bununla birlikte uygulamada hem ülke hem de kent açısından farklı modellere rastlamaktayız (Freeman *et al*, 1996; Scott, 1999; Atkinson, 2001; Kelly and Moles, 2002; Feichtinger and Pregernig, 2005; Kern *et al*, 2007). Dolayısıyla bu durum katılımın kendi iç doğasını ve katılımın konu ve biçimlerini de etkilemektedir. Özellikle ülke ve kent uygulamalarının bu denli farklılık göstermesinin altında yatan temel neden, ilgili ülkelerin ve kentlerin kendilerine özgü ekonomik, sosyal ve siyasal farklılıklara sahip olmasıdır.

Yeni bir model olarak yerelde yönetim, doğal olarak geleneksel merkezi yönetim-yerel yönetimler arasındaki ilişki biçimini de etkileyecektir. Bu değişimin yönü ve "hangi araçlarla", "nasıl gerçekleşeceği" önemli bir tartışma alanı olarak karşımızda durmaktadır. Pek çok uygulamada bu tartışmalara rastlamak mümkündür (Laffin, 2009). Yerelin kendisi için tartışmalar sürecektir. Özellikle YG-21 yapılarının demokratik seçimlerle gelmiş meclislerle ilişkilerinde belirsizlikler halen sürmektedir (Harvold, 2003).

Uygulamada YG-21 örgütlenmesiyle yerel yönetim çerçevesinde öne çıkan başlıklar, turizm (Jackson and Morpeth, 1999), planlama (Carter and Darlow, 1997), çevre (Barrett and Usui, 2002; Bell and Evans, 1998), bilişim/teknoloji (Bullard, 1998; Bullard, 2000) ve bütçeye katılım (Kranz and Silva, 1998; Sancassiani, 2005) başlıklarıdır. Bütün bu geniş alanlı uygulamalara bakıldığında, İsveç uygulamalarından da anlaşılacağı üzere (Eckerberg and Forsberg, 1998), güçlü yerel yönetimler ancak güçlü katılımcı mekanizmalara olanak vermektedirler. Yerel yönetimler güçlendirilmeden, karar süreçleri yerel halka açılmadan, kısacası yerel yönetimlerde katılım sorunu çözülmeyen, yeni bir katılım modelinden, hem bu sorunu çözmeyi hem de kentte yeni bir yönetim modeli geliştirmeyi beklemek akıllıca olmayacaktır.

Karar verme ve politika yapma sürecinde YG-21'lere önem atfedilmesi (Kitchen *et al*, 1997) doğaldır. Çünkü burada basit bir katılım olgusundan söz edilmemektedir. Aksine ekonomik kalkınma yanında diğer önemli politika alanlarında, uygulamada ve stratejide "yerel farkındalığı" (local awareness) sağlamak amacı vardır (Freeman *et al*, 1996). Temelde bu farkındalığın, katılımcı demokrasiye, katılımcı demokrasinin de daha büyük bir politik eşitliğe ve sosyal adalete izin vereceği öngörülmektedir (Newman, 1998: 375).

Katılımcı demokraside ise, söz almak isteyen aktörlerin kendilerini nasıl tanımladıkları daha doğrusu sistemi nasıl tanımladıkları önem kazanmaktadır. Politika süreçleri, aktörlerin politikaların rasyonel ve demokratik yollarla oluştuğunu kabul etmelerini gerektirir (Sharp, 2002). Söz konusu rasyonalite ve demokratik nitelik yerelde yönetişimin yapısı ve yönüyle de yakından ilgilidir. Giderek güç kazandığı düşünülen sivil toplum kuruluşlarının sürece büyük oranda ortak olmalarının, rasyonaliteyi dolayısıyla demokratik olma kaygısını ortadan kaldırmaya yetip yetmeyeceği gündemin önemli sorularından biri olarak halen varlığını korumaktadır.

Küresel gelişmeler, özellikle STK'ların giderek önem kazanmasında önemli bir rol oynarken (Choudhury and Ahmed, 2002: 561-588; Parnini, 2006), STK'lara yeni işlevler de yüklemiştir. Söz konusu oluşumların yereldeki buluşma noktası olarak da YG-21'ler işaret edilmektedir.

Dünden bugüne yönetişim sürecinin de bir değişimden geçtiğini görmekteyiz. 1990'larda hem politika geliştirmede hem de uygulamada "danışma" (consultation), "dahil olma" (inclusion) ve "ortaklık" (partnership) benzeri katılım biçimleri ön plandayken (Rowe, 2000: 73); bugüne geldiğimizde bunların hepsini içeren, ancak temelde bu olguları aşan bir kavramla, katılımın doğasına ilişkin tartışmalar yapılmaktadır. Bu kavram Gündem 21 belgesinin 28. bölümünde de belirtilen "etkili yurttaş katılımı" kavramıdır (Scott, 1999: 413). Tam da buradaki temel endişe, sadece çevresel sorunların çözümünde değil yaşam kalitesi ve aktif yurttaşlık kavramlarının geliştirilmesi konusunda adımlar atmak gereğidir. Yurttaşlığın değişik boyutları (sosyal, politik, sivil) vurgulanırken (Charles and Thomas, 2007), bugün aktif ve pasif yurttaşlık üzerinde özellikle durulmaktadır. Pasif yurttaşlık ile, esas olarak daha çok bazı temel haklar ve ayrıcalıklara vurgu yapılırken; aktif yurttaşlık kavramında topluma karşı büyük bir görev duygusu ve sorumluluk vurgusu vardır (Selman and Parker, 1997: 173).

Türkiye'de Kent Konseyleri Üzerine

2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Kent Konseyi" başlıklı 76. maddesi şu şekildedir:

Kent konseyi, kent yaşamında; kent vizyonunun ve hemşerilik bilincinin geliştirilmesi, kentin hak ve hukukunun korunması, sürdürülebilir kalkınma, çevreye duyarlılık, sosyal yardımlaşma ve dayanışma, saydamlık, hesap sorma ve hesap verme, katılım ve yerinden yönetim ilkelerini hayata geçirmeye çalışır.

Belediyeler kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının, sendikaların, noterlerin, varsa üniversitelerin, ilgili sivil toplum

örgütlerinin, siyasî partilerin, kamu kurum ve kuruluşlarının ve mahalle muhtarlarının temsilcileri ile diğer ilgililerin katılımıyla oluşan kent konseyinin faaliyetlerinin etkili ve verimli yürütülmesi konusunda yardım ve destek sağlar.

Kent konseyinde oluşturulan görüşler belediye meclisinin ilk toplantısında gündeme alınarak değerlendirilir. Kent konseyinin çalışma usûl ve esasları İçişleri Bakanlığınca hazırlanacak yönetmelikle belirlenir.

Söz konusu yönetmelik, 8 Ekim 2006 tarihli “Kent Konseyi Yönetmeliği”dir. Yönetmelik ile “yönetişim” kavramı çerçevesinde, saydamlık, hesap verebilirlik, katılım, çalışma uyumu, yerindenlik ve etkinlik ilkeleri çerçevesinde, çok aktörlü ve toplumsal ortaklıklara dayalı bir yönetim anlayışı (md.4) öngörülmüştür.

Kent konseyleri söz konusu yönetmeliğin 4. maddesinde, “merkezi yönetimin, yerel yönetimin, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının ve sivil toplumun ortaklık anlayışıyla, hemşerilik hukuku çerçevesinde bulunduğu; kentin kalkınma önceliklerinin, sorunlarının, vizyonlarının sürdürülebilir kalkınma ilkeleri temelinde belirlendiği, tartışıldığı, çözümlerin geliştirildiği ortak aklın ve uzlaşmanın esas olduğu demokratik yapılar ile yönetişim mekanizmaları” olarak tanımlanmıştır.

Yönetmelikte, 27250 sayılı “Kent Konseyi Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik” ile 2009 yılında, kent konseylerinin yapısı ve üye profili ile ilgili bazı değişiklikler yapılmıştır. Yönetmeliğin eski halinde kent konseyinin üyeleri arasında sayılan seçim bölgesi milletvekilleri ile belediye meclisi ve il genel meclisi tarafından gönderilecek üyeler yeni düzenlemede yer almamış, kent konseylerine katılacak muhtar sayısı ise artırılmıştır.

Bu hukuksal düzenlemelerle yasal statü kazanan Kent Konseyleri ile yerelde katılım süreçleri, düşünüldüğü gibi bir “yönetişim” olgusuna mı dönüşecektir? Yoksa yeni yasal düzenleme ile yerelde katılım açısından da hızla yeni bir “vesayet” ilişkisi mi gelişecektir? Bu iki soruya verilen akademik yanıtlar üç başlık altında toplanabilir:

1. Sürecin kent konseyleri eliyle yerelde yönetişim olgusuna dönüşebileceğini düşünen “iyimserler”. Çoğunluk bu grupta yer almaktadır.
2. Kent Konseylerinin ciddi sorunlarla karşı karşıya olduklarını düşünen; ancak bu sorunlara yasal ve uygulamada çözümler getirilmesi halinde sürecin yönetişim olgusuna dönüşeceğini savunan “gerçekçi iyimserler”. Burada da hatırı sayılır bir çoğunluk bulunmaktadır.

3. Yerelde katılım açısından yeni bir “vesayet” ilişkisinin gelişeceğini, doğal olarak yeni yeni gelişmeye çalışan yerel katılım dinamiklerinin bundan büyük yarar alacağını düşünen “eleştirel-kötümserler”.

Eleştirel-kötümserleri destekleyen birçok gelişme ve uygulama Kent Konseyleri sürecinde yaşanmaktadır. Süreçte inisiyatifin, belediye başkanlarında olması; meclis üyesinden Kent Konseyi Başkanı seçilmesi; örgütsel yapının hukuki dayanaklarının kullanılarak yasal karar alıcıların yeniden kent konseyi içinde temsillerinin sağlanması; kent konseylerinin finansmanının belediyelerin bütçelerinden ayıracakları ödeneklerle sağlanacak olması; kent konseylerinin belediyelerin icraatlarını meşrulaştıracak bir araç ve “yedek siyasi depo” (Şahin, 2011) olarak görülmeye başlanması bunlardan öne çıkanlardır. Kent Konseylerinin karşı karşıya olduğu birçok sorunun üstesinden gelmek için öncelikle salık verilen ise, henüz geniş bir katılımı ele alınmayan iki temel öneridir (Büyükgenç, 2011): Kent Konseylerinin mali özerkliğe ve tüzel kişiliğe kavuşturulması.

Genelde uygulamanın içinden gelenlerce sıklıkla altı çizilen bu iki önerinin -özellikle tüzel kişilik ile ilgili önerinin- kabul görmesi oldukça zordur. Yerelde seçilmişlerin hemen başuçarında projeler üreten ve uygulayan böyle bir yapıyı kendilerine bir tehdit olarak algılaması muhtemeldir. Ayrıca, kent konseylerinin sivil toplum ayağından alacakları güçle yerelde bir “denetim” mekanizmasına dönüşmesi şuan pek de arzu edilen bir süreç olmayabilir. Çünkü bu durum alışlagelen yerelde yönetim ve siyaset ilişkilerini derinden etkileyebilecektir. Nitekim uygulamada belediye başkan ve meclis üyelerinin, kent konseyleri üzerinde de değişik yol ve yöntemlerle etkili olmaya çalışmak istemeleri, bunun en iyi göstergelerinden biridir.

Türkiye’de Kent Konseyleri: 4 Sorun Alanı

Kent konseyleri ile ilgili çoğu çalışmada (Büyükgenç, 2011; Çukurçayır vd, 2011; Kerman vd, 2011; Toprak, 2011), gerek Türkiye’de gerekse dünya uygulamalarında YG-21 mekanizmalarına yaklaşım biçiminin, bu ve benzeri yapıların (Kent Konseyleri de genellikle bunların içinde dile getirilir) yerel demokratik süreçleri harekete geçirerek, dolayısıyla yerelin de katılımcı potansiyelini harekete geçireceği düşüncesi dile getirilmektedir. Ayrıca bugüne kadar dışarıda bırakılmış, ihmal edilmiş kesimleri katılım sürecinin temel aktörleri durumuna getirdiği için bu ve benzeri yapıların önemli bir araç olduğu noktasında çoğu araştırmacı ve uygulamacı birleşmektedir.

Bununla birlikte YG-21 ve Kent Konseyleri gibi katılımcı mekanizmaların, Türkiye örneğinden de anlaşılacağı üzere, pek çok sorunla karşı karşıya olduğunu görmek gerekir. Bu sorunları şu şekilde sıralamamız mümkündür:

- “Yerel katılım sürecinde aktif yurttaş kimdir?” ve “Nasıl bir yapısal değişiklikle bu aktif yurttaşa ulaşabiliriz?” sorularına yanıt verilmeden, yerelde gerçek bir yönetişimden söz etmek mümkün değildir. Katılımcı mekanizmalar bir yönüyle aktif yurttaşlığı geliştirirken; diğer taraftan aktif yurttaşlığa gereksinim duyarlar. Aktif yurttaşlığın önündeki bütün yasal, ekonomik ve siyasal engeller aşılmadan, yurttaş temelli katılım olgusuna ulaşmak mümkün olamayacaktır.
- YG-21 faaliyetleri -niyet ve sonuçlar arasında bir boşluk olursa- uzun süre ayakta kalamazlar (Gram-Hanssen, 2000: 235). Bu durum Türkiye’deki Kent Konseyleri ve yerel yönetişim süreçleri için de geçerlidir.
- Diğer katılımcı çalışmalarda olduğu gibi Kent Konseylerini bekleyen en önemli açmazlardan biri de finans sorunudur (Mercer and Jotkowitz, 2000: 163-181).
- Katılımcı mekanizmaların temel meşruiyetleri, bu mekanizmaların yerelde yaşayanların yaşam kalitelerinde bir değişiklik yaratıp yaratmayacakları ile yakından ilgilidir.
- Katılımın boyutu, yaygınlığı ve katılım araçlarının bizzat demokratik olup olmaması, bu yapıların gerçekten demokratik olup olmamalarını da belirlemektedir. Temel ilkelerden biri, katılım için sürecin kendisinin de demokratik işlemedir. Yapı demokratik değilse, katılım, “katılım” olmaktan çıkar bir “danışma” organına dönüşür.
- Yerel otorite ve paydaşların kalkınma ve yatırım süreçlerinde benimsenecek sürdürülebilirlik ölçütleri konusunda bir araya gelmeleri hiç de kolay olmamaktadır (Harvold, 2003: 133), Katılımcı mekanizmaların yerelde kimin çıkarlarına hizmet ettiği önemli bir tartışma konusudur. Sürdürülebilir kalkınma, bütün ilgili kesimlerin ortak taahhüdüne bağlıdır. Bu ortak taahhüt olmadan başarılı olmak mümkün değildir.
- Türkiye’de ve Avrupa’da YG-21’lerde olduğu gibi (Bullard, 1998; Beyazıt, 2006), Kent Konseyi gibi yapıların da bilinebilirlik ve tanınabilirlik sorunları vardır. Kentlerde özellikle Kadın Meclisleri’nin öne çıkması ve etkinliğinin Avrupa ülkelerine göre önemli bir yol katediyor olması, YG-21 ve Kent Konseylerinin Kadın Meclisleri olarak algılanmasına yol açmıştır.
- Özellikle göz ardı edilen konulardan biri de kentin bütçesidir. Bütçesinin yönetimine katılmadığınız bir kentin yönetimine de katılamazsınız. Uygulamada başarı

çoğunlukla, Porto Alegre örneğinde olduğu gibi (Genro and Souza, 1999; Gret and Sintomer, 2002) bütçeye katılımı doğrudan ilişkilidir.

- Kent Konseyleri ve YG-21 gibi yapılar sosyal, ekonomik, siyasal ve çevresel sorunların çözümünde yeni bir güç alanı, yeni bir ideolojik alan olarak, ulusal ve uluslararası sermaye ile yerel arasında “aracı bir rol” mü üstlenmektedir? Özellikle sol fraksiyondan yöneltilen en kapsamlı eleştiri bu noktadadır.
- YG-21, moral bir taahhüt (moral commitment) ise (Khakee, 2002), bu yapıyı Kent Konseyleri adı altında yasal bir statüye sokmak yönetişimin kendi doğasına da aykırı olmayacak mıdır? Yerel otoritenin patronajında katılımcıları, ortakları hangi saiklerle ortak bir çözüm noktasında bir araya getirebiliriz?
- Türkiye’de her “yeni” oluşumu yasalarla doğumdan hemen sonra “kundaklamak”, sarıp sarmalamak sivil toplumun doğasına ters düşmektedir. Bu yapıları devlet eliyle toplum için sakatlamaktayız. Öyle ki, İl İnsan Hakları Kurulları uygulamalarında da (Güneş, 2009) bu sürecin aynısı yaşanılmaktadır.
- YG-21’lerin ve Kent Konseyleri’nin STK görünümlü bir “danışma platformu” olduğu da söylenebilir bu noktada. Nitekim son yasal düzenlemeler ile “kent konseylerinin bir danışma organı olarak kent yönetimlerinin yanında örgütlenilmeye çalışılması süreci” de yasa koyucunun, katılım olgusu ile danışma olgusunu birbirinden ayırmakta güçlük çektiğini göstermektedir.
- Türkiye’de sivil toplum örgütlerinin hali ortadadır ve onlardan çok şey beklememek gerekir. Ekonomik ve sosyal temellerinden beslenmeyen, bilakis iktidar örüntülerinde kendine yer yapmaya çalışan (etkilemek değil ikincil/üçüncül ortaklık peşinde olan) STK’lar yerelde “kimin için/neyi/nasıl yapabileceklerdir?” Devlet ya da yerel yönetimler eliyle STK’ları bir tür denetim altına almak, öncelikle katılımın kendisini ortadan kaldırmaktadır.
- Bir diğer önemli nokta yerelde güçlü katılımın ancak yerel yönetimlerin de güçlü olmasını gerektirmesidir. Türkiye açısından mali ve idari özerklikleri tartışılan yerel yönetimler üzerine YG-21’ler benzeri Kent Konseyleri, “giydirme (mantolanmış) katılımcı kuruluşlar” olarak kalacaklardır.

Bu bağlamda genel olarak sorunlar üzerinde bir analiz yapıldığında, Kent Konseylerinin 4 (dört) temel sorun alanıyla karşı karşıya olduğunu görmekteyiz (Çizelge 1): Hukuksal Sorun Alanı , Yönetimsel/Örgütsel Sorun Alanı, Yerel Halk-STK İlişkileri Sorun

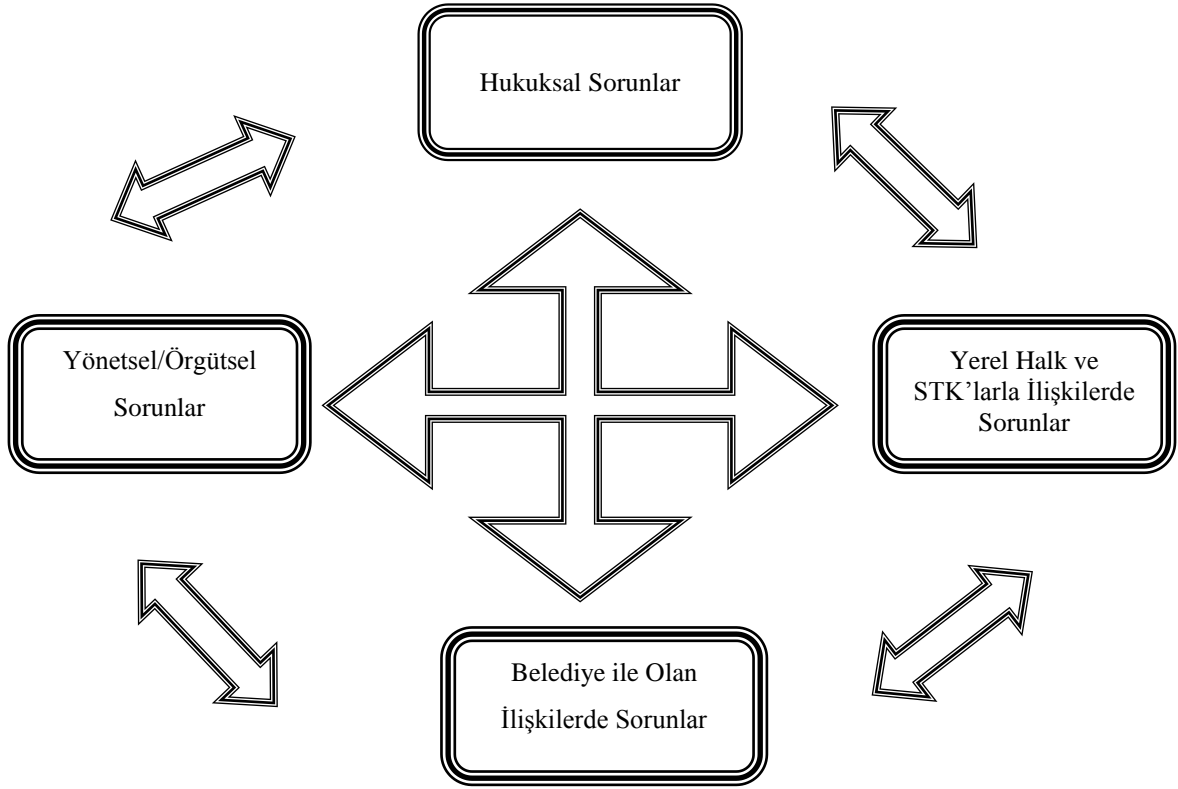
Alanı ve Kent Konseyi-Belediye İlişkileri Sorun Alanı. Bu dört sorun alanı, anlaşılacağı üzere birbirlerini besleyen süreçlerdir ve bir alandaki değişim ve dönüşüm diğer alanları da yakından ilgilendirmektedir.

Çizelge 1: Türkiye’de Kent Konseyleri ve 4 Sorun Alanı

<p style="text-align: center;">HUKUKSAL SORUN ALANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Alınan kararların sadece Belediye Meclisince gündeme alınıp değerlendirilmesi • Alınan kararların bağlayıcılığının olmaması • KK’nin tüzel kişiliklerinin olmaması • KK’nin katılım sürecindeki yerlerinin tam olarak belirlenememiş olması • Görevlerde belirsizlik • Kent Konseyi kavramının net olmaması 	<p style="text-align: center;">YEREL HALK-STK İLİŞKİLERİ SORUN ALANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • Yerel halkta katılım bilincinin gelişmemesi • “Aktif yurttaşlık” anlayışının gelişmemesi • Yerel halkın katılım eksikliği • Sonuca odaklanan halkın katılım isteğinin kırılması • KK’nin kuruluş amaçlarından uzaklaşması • Yerel halka uzaklık • STK’ların katılım sürecindeki isteksizliği • STK’ların kent konseyi başkanlığı seçiminde dışarıda bırakılması
<p style="text-align: center;">YÖNETSEL/ÖRGÜTSEL SORUN ALANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • KK’lerin bütçe konusunda belediyelere olan bağımlılıkları • Örgütsel yapıların oluşumunda hukuki temellere uyulmaması • Örgütsel yapılarıyla görevlerinin gerektirdiği sorumlulukları taşıyamaması • Çalışma Gruplarının Kent Konseyi üyeleri dışında belirlenmesi • Çalışma gruplarının iç dinamiklerinden yoksun olmaları • Çalışma gruplarının sürekliliğinin sağlanamaması • Kent Konseyi üyelerinin bilgisi dışında bazı faaliyetlerin yürütülmesi • Üyeler arası iletişim olanaklarının yetersizliği • Üyelerin farklı siyasal eğilimlerde olmasının çatışmaya neden olabilmesi • Kent yönetiminde önemli isimlerin (vali, belediye başkanı gibi) Kent Konseylerinde görülmemesi • Kent Konseyi başkanı seçilenlerin, yerel halka değil de, seçilmelerinde etkili olan kesimlere karşı kendilerini sorumlu hissetmeleri • Siyasi kutuplaşma • Etik değerler konusunda uzlaşmanın olmaması • Özel çıkarların kamusal çıkarlara üstün gelmesi 	<p style="text-align: center;">KENT KONSEYİ-BELEDİYE İLİŞKİLERİ SORUN ALANI</p> <ul style="list-style-type: none"> • KK’lerin belediyelerin bir alt organı olarak düşünülmesi • KK’ler üzerinde belediyelerin denetimi ve gözetimi • Kent konseyi-belediye ilişkilerinin kopuk olması • Çalışmaların yıllık faaliyet raporlarında yer alması gereğine uyulmaması • KK’lerin stratejik planlama çalışmalarına katılmaması • Belediyelerin görev alanındaki faaliyetlerinin kent konseyi çalışması olarak görülmesi • Belediyelerin kent konseylerini kendilerine rakip görmesi • Belde belediyelerindeki konseylerde üye sayılarının az tutulması • Yerel ortakların belediye ile aralarına mesafe koyması • Kararlarının belediye için danışma boyutunda kalması • Kent Konseyi Başkanının seçiminde belediye başkanının etkili olması

“Kent Konseyleri Sorun Döngüsü”nde görüleceği üzere (Çizim 1) nerediye her ilişki düzeyi aynı zamanda bir sorun alanına işaret etmektedir. Bu döngü ve sorun alanlarının YG-21 deneyimlerinden günümüze kadar yaşandığını ve taşındığını belirtmek gerekmektedir. Modelin özellikle Kent Konseyi uygulamaları açısından bugün içinde bulunduğu döngünün, belki de en önemli ayağı, yeni katılımcı modellerin, toplumsal, siyasal ve ekonomik yapı gözetilmeksizin uygulanıyor olmasıdır. Kentlerin ekonomik yapısı, kentlerin toplumsal kültürel yapısını karşılamadığı sürece bu yapıların kendi sorun döngüsü içinde kalacağını şimdiden söyleyebiliriz.

Çizim 1: Kent Konseyleri Sorun Döngüsü

Son yerel seçimler sonrası, belediyelerin ilk ele aldıkları yapı Kent Konseyleri olmuştur. Belediyelerin Kent Konseyleri üzerindeki etkileri, hem bir sorun alanı olarak hem de sorun döngüsü açısından önemli bir noktadadır. Süreç ile ilgili söylenebilecek en önemli olgu, sürecin yerelde yeni bir tür “vesayet” ilişkisi geliştirdiğidir. Bu ilişkide nerediye belediyenin ve belediye başkanının rolü ve etkisi belirleyici olmaktadır. Belediye Başkanları Kent Konseylerini, kendi arka bahçelerinde, kendilerine “destek” olacak ama “engel”

olmayacak bir konumda tutma eğilimindedirler. “Bu yolla hem yerel siyaset Kent Konseyi üyesi sivil oluşumlar aracılığıyla yönlendirilebilecek hem de belediye kararlarının uygulanabilirliği artacak” varsayımı söz konusudur. Kent Konseyleri, yerel siyasetin canlı bir platformu oldukça, katılımcı mekanizmalar yerine, yerel siyaset “oyunları” katılım mekanizmalarının yerini alacak, kentte karar ve uygulama süreçlerinde etkili olan elit bir kesim tüm olanaklardan yararlanmaya devam edecektir. Şimdilik, örgüt yapıları incelendiğinde, her ne kadar ağırlıklı olarak Kadın ve Çocuk Meclisleri üzerinden bir katılımcı süreç geliştirilmeye çalışılsa da, Kent Konseyleri üzerinde geliştirilen ve yeni yasal düzenleme ile belediye-kent konseyi arasında gelişen “vesayet”, yerelde katılımcı mekanizmalar önündeki en önemli engel olmaya adaydır. Bugün yapılan çalışmalarda dahi Kent Konseylerinin belediyelerin bir organı olarak algılanması bu yeni tür “vesayet” ilişkisinin yerel halktaki yansımalarıdır.

Sonuç Olarak

YG-21’lerin yerel yönetimlerin uydusu görünümü vermeleri, onları açıklık ve açık bütçe ilkeleri açısından da tartışılır bir konuma getirmeye adaydır. YG-21’ler de kamu yönetiminde olduğu gibi bürokratikleşme eğilimi içine girme yolundadırlar ve bu durum onları bilindik bürokrasinin parçası durumuna hızla sürüklemektedir. Yapılan işlerin aleniliği, görünürlüğü bundan etkilenmekle beraber, söz konusu işler ve projeler için öngörülen ve temin edilen finansman kaynaklarının ve bu kaynakların kullanım biçimlerinin açıklığı da tehlikeye düşmektedir (Güneş, 2010).

Kent Konseyleri bu haliyle YG-21 ile ortaya konan temel ilkelerin dahi gerisinde kalmaktadır. Amaç, bu yapıların yasal statü kazandırılarak işletilecek olması olsa idi, zirve ve toplantılarda bu açıkça dile getirilirdi. Devletin yerel yönetimler üzerinden sivil toplum kuruluşları üzerinden geliştireceği yeni bir “vesayet” türü, ne süreci demokratik yapar ne de yerelde yönetişimi gerçek anlamda sağlar. Temel sorunlardan biri, söz konusu yeni yapı ve önerilerin, bir yandan aktif yurttaşlığa yaslanacak olması iken bir taraftan da aktif yurttaşlığa ihtiyaç duymalarıdır. Batıda bu yapılar aktif vatandaşlık üzerine inşa edilirken; ülkemizde bu aktif vatandaşlığı inşa etmek gibi halen ciddi bir sorun bulunmaktadır.

Kent örgütlülüğünde bir “çatı” STK olarak öngörüldüğü anlaşılan YG-21’lerde ve Kent Konseylerinde “katılım” olgusu yerine “danışma” olgusunun öne çıkması basit bir kavram karmaşasından ibaret değildir. Söz konusu katılım ve danışma kavramları birbirlerini çağrıştıran ancak birbirlerinden çok farklı içerikte ve farklı sonuçlar doğuran iki kavramdır.

Katılım gerek bireysel gerekse de kamusal bir “ortaklık” talebini doğururken, “danışma” danışan idare açısından görece bir önem kazanmakla beraber, danışılan yapıları ikincil/üçüncül plana itmektedir. İkincil durumda süreci etkileme gücüne sahip bir ortaklıktan, ortak yönetimden söz etmek güçtür.

Sonuç olarak aktif vatandaşlık, katılım, temsil gibi tartışmaların odağında “yönetişim” kavramı vardır. Yapılan tartışmalarda “yönetişim” kavramı bir kurtarıcı gibi gösterilmektedir. Ne var ki yönetişim, “yerel yönetişim”, “iyi yönetişim”, “çok aktörlü yönetişim” veya “demokratik yönetişim”, adı her ne olursa olsun, açacağı veya kapatacağı kapılar dikkate alınarak, “paslı bir anahtar kavram” olarak tartışılmakta ve bu tartışmalar uzun süreceğe benzemektedir.

Kaynakça

AGGER, Annika; (2010), “Involving Citizens in Sustainable Development: Evidence of New Forms of Participation in the Danish Agenda 21 Schemes”, *Local Environment*, 15(6), pp. 541-552.

AKTAN, Coşkun C.; (2003), *Değişim Çağında Devlet, Çizgi Kitabevi, Konya.*

AKTAN, Coşkun C.; (2008), “Demokrasi ve İyi Yönetişim”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Mart 2008, ss. 11-17.

ATKINSON, Adrian; (2001), “Surabaya, Indonesia: Local Agenda 21 in the Context of Radical Political Reform”, *City*, 5(1), pp. 47-65.

BARRETT, Brendan and Mikoto USUI; (2002), “Local Agenda 21 in Japan: Transforming Local Environmental Governance”, *Local Environment*, 7(1), pp. 49-67.

BAYRAMOĞLU, Sonay; (2002). “Küreselleşmenin Yeni Siyasal İktidar Modeli: Yönetişim”, *Praksis* 7, ss. 85-116.

BELL, Morag and David EVANS; (1998), “The National Forest and Local Agenda 21: An Experiment in Integrated Landscape Planning”, *Journal of Environmental Planning and Management*, 41(2), pp. 237-251.

BEYAZIT, Eylem; (2006), *Yerel Demokrasi ve Katılım-Yerel Gündem 21 Uygulamaları Sürecinde Hatay ve Yerel Katılım Sorunu*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ABD, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hatay.

BUCKINGHAM, Susan H.; (1999), “Gendering Agenda 21: Women’s Involvement in Setting the Environmental Agenda”, *Journal of Environmental Policy & Planning*, 1, pp. 121-132.

BULLARD, Joanna E.; (1998), “Raising Awareness of Local Agenda 21: The Use of Internet Resources”, *Journal of Geography in Higher Education*, 22(2), 1998, pp. 201-210.

BULLARD, Joanna E.; (2000), "Sustaining Technologies? Agenda 21 and UK Local Authorities' Use of the World Wide Web", *Local Environment*, 5(3), pp. 329-341.

BÜYÜKGENÇ, Özcan; (2011), "Kent Konseylerinin Kurumsallaşması ve Sürdürülebilirliği", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, ss. 336-341.

CARTER, Norma and Alison DARLOW; (1997), "Local Agenda 21 and Developers: Are We Better Equipped to Build a Consensus in the 1990s?", *Planning Practice & Research*, 12(1), pp. 45-57.

CHARLES, Andrew and Huw THOMAS; (2007), "Deafness and Disability-Forgotten Components of Environmental Justice: Illustrated by the Case of Local Agenda 21 in South Wales", *Local Environment*, 12(3), pp. 209-221.

CHAWLA, Louise; (2001), "Putting Young Old Ideas into Action: The Relevance of Growing Up in Cities to Local Agenda 21", *Local Environment*, 6(1), pp. 13-25.

CHOUDHURY, Enamul and Shamima AHMED; (2002), "The Shifting Meaning of Governance: Public Accountability Of Third Sector Organizations in an Emergentglobal Regime", *International Journal of Public Administration*, 25(4), pp. 561-588.

COUNSELL, David; (1999), "Attitudes to Sustainable Development in Planning: Policy Integration, Participation and Local Agenda 21, A Case-Study of the Hertfordshire Structure Plan", *Local Environment*, 4(1), pp. 21-32.

ÇUKURÇAYIR, Akif, - H. Tuğba EROĞLU – H. İbrahim AYDINLI ve Elif ÇOLAKOĞLU; (2011), "Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesinde Kent Konseyleri Bir Fırsat Olabilir mi?", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, ss. 290-305.

ECKERBERG, Katarina and Björn FORSBERG; (1998), "Implementing Agenda 21 in Local Government: The Swedish Experience", *Local Environment*, 3(3), pp. 333-347.

EVANS, Bob and Kate THEOBALD; (2003), "Policy and Practice Lasala: Evaluating Local Agenda 21 in Europe", *Journal of Environmental Planning and Management*, 46(5), pp. 781-794.

FEICHTINGER, Judith and Michael PREGERNIG; (2005), "Imagined Citizens and Participation: Local Agenda 21 in Two Communities in Sweden and Austria", *Local Environment*, 10(3), pp. 229-242.

FREEMAN, Claire – Stephen LITTLEWOOD and David WHITNEY; (1996), "Local Government and Emerging Models of Participation in the Local Agenda 21 Process", *Journal of Environmental Planning and Management*, 39(1), pp. 65-78.

- GENRO, Tarso and Ubiraten de SOUZA; (1999), *Özgün Bir Belediyecilik Deneyimi-Katılımcı Bütçe: Brezilya'nın Porto Alegre Kentindeki Deneyim*, Çev. Bülent TANATAR, Demokrasi Kitaplığı-WALD, İstanbul.
- GLASS, Steven M.; (2002), "Sustainability and Local Government", *Local Environment*, 7(1), pp. 97-102.
- GRAM-HANSSSEN, Kirsten; (2000), "Local Agenda 21: Traditional Gemeinschaft or Late-Modern Subpolitics?", *Journal of Environmental Policy & Planning*, 2, pp. 225-235.
- GRET, Marion and Yves SINTOMER; (2002), *Porto Alegre Farklı Bir Demokrasi Umudu*, Çev. Azer KILIÇ, İthaki Yayınları, İstanbul.
- GÜLER, Birgül A.; (2002), "Yönetişim: Tüm İktidar Sermayeye", *Praxis* 9, ss. 93-116.
- GÜLER, Birgül A.; (2009), *Türkiye'nin Yönetimi-Yapı*, İmge Kitabevi, İstanbul.
- GÜNEŞ, Muharrem ve Cemal YÜKSELEN; (2004a), *Sivil Toplum ve Yönetişim Tartışmaları Sürecinde Kent ve Kadın*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- GÜNEŞ, Muharrem; (2004b), *Yerel Gündem 21 "Ulusal" Kentlerden "Küresel" Köylere*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- GÜNEŞ, Muharrem; (2009), "Türkiye'de İl İnsan Hakları Kurullarının Etkinliği Üzerine: Yönetişemeyen Bir Alan Olarak İnsan Hakları", *Uluslararası Davraz Kongresi*, Isparta.
- GÜNEŞ, Muharrem; (2010), "STK Kimliği Oluşum Sürecinde Türkiye'de Yerel Gündem 21'ler", *VI. Uluslararası STK Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çanakkale.
- HARVOLD, Kjell A; (2003), "Consensus or Conflict? Experiences with Local Agenda 21 Forums in Norway", *Local Government Studies*, 29(4), pp. 117-135.
- JACKSON, Guy and Nigel MORPETH; (1999), "Local Agenda 21 and Community Participation in Tourism Policy and Planning: Future or Fallacy", *Current Issues in Tourism*, 2(1), pp. 1-38.
- JOAS, Marko; (2001), "Democratic and Environmental Effects of Local Agenda 21: A Comparative Analysis Over Time", *Local Environment*, 6(2), pp. 213-221.
- JONES, Maggie and Terry STOKES; (1998), "A Comparison of the Provision of Green Spaces Between Urbanized Areas in Two European Localities, and the Effects of Local Agenda 21 on Their Respective Planning Strategies", *Managing Leisure* 3, pp. 71-84.
- JÖRBY, Sofie A.; (2002), "Local Agenda 21 in Four Swedish Municipalities: A Tool Towards Sustainability?", *Journal of Environmental Planning and Management*, 45(2), pp. 219-244.

KELLY, Ruth and Richard MOLES; (2002), "The Development of Local Agenda 21 in the Mid-west Region of Ireland: A Case Study in Interactive Research and Indicator Development", *Journal of Environmental Planning and Management*, 45(6), pp. 889-912.

KERMAN, Uysal – Yakup ALTAN – Mehmet AKTEL ve Mustafa LAMBA (2011), "Yerel Yönetişim ve Kent Konseyleri", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, ss. 13-29.

KERN, Kristine – Claudia KOLL and Malte SCHOPHAUS; (2007), "The Diffusion of Local Agenda 21 in Germany: Comparing the German Federal States", *Environmental Politics*, 16(4), pp. 604-624.

KHAKKEE, Abdul; (2002), "Assessing Institutional Capital Building in a Local Agenda 21 Process in Göteborg", *Planning Theory & Practice*, 3(1), pp. 53-68.

KITCHEN, Ted – David WHITNEY and Stephen LITTLEWOOD; (1997), "Local Authority/Academic Collaboration and Local Agenda 21 Policy Processes", *Journal of Environmental Planning and Management*, 40(5), 645-659.

KRANZ, Patricia and Nilvo SILVA; (1998), "Radical Dreams Coming Through: Local Agenda 21 and the Participative Budget", *Local Environment*, 3(2), pp. 215-220.

LAFFIN, Martin; (2009), "Central-Local Relations in an Era of Governance: Towards a New Research Agenda", *Local Government Studies*, 35(1), pp. 21-37.

LITTLEWOOD, Stephen and Aidan WHILE; (1997), "A New Agenda for Governance? Agenda 21 and the Prospects for Holistic Local Decision Making", *Local Government Studies*, 23(4), pp. 111-123.

MERCER, David and Benjamin JOTKOWITZ; (2000), "Local Agenda 21 and Barriers to Sustainability at the Local Government Level in Victoria Australia", *Australian Geographer*, 31(2), pp. 163-181.

MOSER, Peter; (2001), "Glorification, Disillusionment or the Way into the Future? The Significance of Local Agenda 21 Processes for the Needs of Local Sustainability", *Local Environment*, 6(4), pp. 453-467.

NEWMAN, Ines; (1998), "Local Democracy", *Local Economy*, February 1998, pp. 373-377.

PARNINI, Syeda N.; (2006), "Civil Society and Good Governance in Bangladesh", *Asian Journal of Political Science*, 14(2), pp. 189-211.

ROWE, Janet; (2000), "The Local Agenda 21 Issue Commission in Bath and North-East Somerset: Review of a Community Consultation Exercise Towards Sustainability", *Local Government Studies*, 26(2), pp. 71-92.

SANCASSIANI, Walter; (2005), "Local Agenda 21 in Italy: An Effective Governance Tool for Facilitating Local Communities' Participation and Promoting Capacity Building for Sustainability", *Local Environment*, 10(2), pp. 189-200.

SCOTT, Alister; (1999), "Whose Futures? A Comparative Study of Local Agenda 21 in Mid Wales" , *Planning Practice & Research*, 14(4), pp. 401-421.

SELMAN, Paul and Jane PARKER; (1997), "Citizenship, Civicness and Social Capital in Local Agenda 21", *Local Environment*, 2(2), pp. 171-184.

SELMAN, Paul; (1998), "Local Agenda 21: Substance or Spin?", *Journal of Environmental Planning and Management*, 41(5), pp. 533-553.

SELMAN, Paul; (2000), "A Sideways Look at Local Agenda 21", *Journal of Environmental Policy & Planning*, 2, pp. 39-53.

SHARP, Liz; (2002), "Public Participation and Policy: Unpacking Connections in One UK Local Agenda 21", *Local Environment*, 7(1), pp. 7-22.

ŞAHİN, Savaş Zafer; (2011), "Kent Konseyi mi Kendine Konsey mi", *Yereliz*, acikarsiv.atilim.edu.tr/browse/452/savas_zafer_sahin.pdf, 15.01.2012.

TOPRAK, Zerrin; (2011), "Kent Konseyleri Kuruluş Felsefesi ve Uygulama", *Kent Konseyleri Sempozyumu Bildiri Kitabı*, ss. 5-12.

VAROL, Cigdem – Ozge Y. ERCOSKUN and Nilufer GURER; (2011), "Local Participatory Mechanisms and Collective Actions for Sustainable Urban Development in Turkey", *Habitat International*, 35(2011), pp. 9-16.

WALSHE, Nicola; (2011), "Evaluating Local Agenda 21", *Teaching Geography*, Spring 2011, pp. 12-13.